

Аксьонова Віра Ігорівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних наук Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету
Скловський Ігор Зіновійович – доктор філософських наук, професор кафедри суспільних наук та документознавства Кіровоградського національного технічного університету

УДК 930.1 (477)

ПОШУК ЄДНОСТІ ГРОМАДСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПЛОЩИНІ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПЛЮРАЛІЗМУ

Екстремальні умови розвитку соборності сучасної України вимагають визначення соціально-філософського знання та футурологічної міри ефективності громадських підходів до перспективи плюралізму у пізнавально-класичних, некласичних та постнекласичних вимірах національного сенсу громадянських традицій.

Ключові слова: громадське суспільство, соборність, неконтрольований хаос, інтернет-революція, соціокультурний сенс, цивілізаційний діалог, освітній простір.

ПОИСК ЕДИНСТВА ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В ПЛОСКОСТИ ОСОБЕННОСТЕЙ СОЦИОКУЛЬТУРНОГО ПЛЮРАЛИЗМА

Екстремальні умови розвитку соборності сучасної України вимагають визначення соціально-філософського знання та футурологічної міри ефективності громадських підходів до перспектив плюралізму в пізнавально-класичних, некласичних та постнекласичних вимірах національного сенсу громадянських традицій.

Ключевые слова: гражданское общество, соборность, неконтролируемый хаос, интернет-революция, социокультурный смысл, цивилизационный диалог, образовательное пространство.

THE QUEST FOR UNITY OF CIVIL SOCIETY IN THE PLANE OF THE PECULIARITIES OF SOCIO-CULTURAL PLURALISM

The extreme conditions of the development of the catholicity of modern Ukraine require identification of the socio-philosophical knowledge and futurology of the effectiveness of social approaches to the prospect of pluralism in cognitive and classical, non-classical and post-classical dimensions of national meaning in the civil traditions.

Keywords: civil society, collegiality, uncontrolled chaos, the Internet revolution, a socio-cultural sense of civilizational dialogue, educational space.

Актуальність проблеми обумовлена духом соборності сучасної України, та необхідністю визначення соціально-філософського знання, як футурологічної міри ефективності громадських підходів до перспективи плюралізму у пізнавально-класичних, некласичних та постнекласичних вимірах національного сенсу громадянських традицій. Ситуативно плюралізм підштовхує амбітних осіб з деструктивних політично-соціальних угруповань, але за «димовою завісою» західнофільства, зокрема спекуляцій на основі ідеї нових форматів слов'яно-православної єдності, насправді утруднює деякий досвід «історичного компромісу», втілення соборності та демократично-цивілізаційного діалогу, у різних регіонах світу тощо.

Аналіз останніх наукових досліджень Дослідження перспектив становлення єдиного етнонаціонального буття часто-густо в актуалізації пошуку цілісності громадського суспільства висвітлює дух метафізичних засад соціокультурного плюралізму (О. Ахієзер, М. Бердяєв, З. Бжезинський, П. Тейяр де Шарден). Осмислення соборності української політичної нації полягає в концептуальній реконструкції буття, що підтверджує важливість козакофільсько-колективістських традицій. Так, цей підхід здавався А. С. Макаренку та В. О. Сухомлинському найбільш доцільним і оптимальним, оскільки відповідав і філософії гуманістично-просвітницького романтизму, і допомагав відтворювати українську молодь у

дусі європейської спадщини наших корифеїв. Філософська проблема освоєння соціокультурних сенсів плюралістичної демократії виходе на розуміння символів духу професіоналізму, заторкує розуміння позиції носіїв охлократизму і олігархізму, лібералізму і конформізму, що відображено у софіологічному (екософському і синергетичному) пошуку національної єдності. Пошук основ співпраці з прихильниками національної ідентичності втілюється у змістовні відповіді, зокрема й з теологічного питання, щодо цього відповідь можна знайти у творах наших корифеїв (Т. Шевченко, В. Винниченко, М. Драгоманов, М. Костомаров, В. Липинський) та їх духовних нащадків (А. Шептицький, Й. Сліпий...).

Від генези чи осмисленням її героїчного минулого, і до сценаріїв геополітичних. Оскільки пов'язане з майбутнім імперської Росії (В. Кантор, Г. Рормозер) та подоланням суперечливого сучасного стану, «гібридними» війнами, – з їх можливою перспективою розгортання неконтрольованого хаосу, войовничої та девіантної поведінки.

Майже незнайомі широкому загалу твори про постнекласичне богослов'я «громадської революції» (З. Бжезинський, І. Дзюба, Г. Рормозер), яке продовжувало традиції Кобзаря і Каменяра чи правозахисні підходи богословів УГКЦ А. Шептицького, Й. Сліпого у дусі соборності. Свою роль у створенні філософії соборності мала творчість корифеїв. Так, "Мозаїка" Івана Франка із матеріалів, що не ввійшли до офіційного зібрання творів у 50 томах (Упор.: З. Франко. М. Василенко. – Львів, 2002.-434 с.) – відтворює тематичні цикли європейського усвідомлення української соборності, розмаїття духовної творчості генія об'єднуються проблематикою: національної ідентичності, руху європейської нації до її громадського виміру, національної соборності політичної сили. Це і три вірші циклу «Україна», поема „Великі роковини”, написана до 100-річчя „Енеїди” Івана Котляревського.

У вірші „Розвивайся ти, високий дубе” (І. Франко) була фраза „від Сяну до Дону”, що визначала майже природні всі етнічні кордони України, чим вірш перегукувався з гімном на слова П. Чубинського (муз. М. Вербицького) «Ще не вмерла Україна». Таку ж "відтворюючу" роль колись зіграв вислів „Ще не вмерла і не вмере" у поемі „Великі роковини". Вірш „Ляхам” натяку не мав полонофобського, і, не вкладався в фарисейську "філософію безнаціональної радянської імперії"; саме тоталітарна цензура не сприйняла ні його проект майбутньої демократичної федерації, ні його вірші („Хрест”, "Січовий Марш"), які підштовхнули свого часу до створення військової організації „Січові стрільці” (Зіновія Франко „Передумова” до книги: Іван Франко „Мозаїка”–Львів, 2002.–С. 7-10).

Нашу громадськість дуже цікавлять роздуми філософів ХХІ ст. Філософсько-історичні дослідження в Україні мають ретельно вивчати повороти метафізичного пізнання: актуалізує саморегуляцію українського суспільства, бо є знярядям еволюційного подолання цивілізаційних суперечностей формування національно-патріотичної самосвідомості носіїв громадянського суспільства, попри імперсько-гібридних міфологем. [1; 2; 3; 4; 5]

Ефективність переформатування освітнього простору доказує досвід спілкування в сучасній професійній діяльності майбутніх дієвих осіб управління повітряного руху (Льотної академії національного авіаційного університету). Гуманітаризація процесу навчання майбутніх авіаторів часто-густо залежить від загальної філософської грамотності. Більшість майбутніх авіаторів, майже не схиляється до авантюрних дій, що намагаються впровадити деякі ватажки радикалів. На питання: «Від чого залежить відмова молоді від участі в екстримальних акціях деяких політиків?», – респонденти так відповіли: зокрема від того, наскільки людина, що включається в процес комп'ютерної революції, розуміє відповідальність за продукт інтелектуального творення і патріотично вихована, як уявляє собі реально існуючі громадські суперечки та умови цивілізованого спілкування і відповідно до своїх комунікативних орієнтирів визначає або вмє вчасно коригувати своє навчання, професійну поведінку тощо. (В. Аксьонова, Т. Плачинда, Т. Смовженко).

Мета роботи– розкриття філософем внутрішньої «народної дипломатії» в освітньому просторі, що значно допомагає осмисленню сенсу громадських принципів еволюційного порозуміння «сім'ї великій, вільній, новій», яку нащадки Великого Кобзаря пов'язують з

екоонтологією, подоланням вульгарного соціологізму та інших вад кризового суспільства, але у контексті культури мислення і адекватної критики відтворення регіонального невігластва чи соціоцентричного фетишизму, бо існує дух соборних умов, що виникли в етносоціальній єдності, щоб подолати ситуативні екстремальні дії під час інтернет-революцій, обумовивши громадське гальмування амбіцій деяких лідерів фінансово-промислових груп, лівих і правих радикалів тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення мети в системній епістемології громадського націєтворення були виявлені наступні компаративні допущення:

- порівняння етносоціальних умов буття регіонів Сходу і Заходу, хоча деякі райони де-факто, і, квазі-де-юре є в соборному ареалі, що зумовлює необхідність їх деінтеграції, відповідно з їх загальноукраїнським громадським статусом, – представлений патріотами українського націєтворення;

- важливість у плюралістичному сенсі дії носіїв громадської єдності деякий час свідомо затінювалась; тоді вагомим є звернення до моделювання символіки метафізики децентралізації всього «соборного тіла держави», або «культури примирення» (зараз іноді цей процес йде кволо, є його несистемне висвітлювання);

- проектування реалізації ідеї ноосфери дає результат: громадське осмислення, – лише буде дієвість через трансцендентне і наочне осягнення ролі субстанціонального вчення про Абсолютний і національний дух. Моделювання історичних дій носіїв культури цивілізаційної соборності пов'язане з ідеєю цивілізованого націєгенезу, – заторкує часто також християнський догмат про Святого Духа.

Слід зауважити, що в плюралістичному сенсі гуманістика людської думки саме висвітлює соборність процесу глобалізації: почалося прагматичне відношення до номінантів реального втілення європейської цивілізації (В. Вернадський, А. Макаренко, В. Сухомлинський, П. Тейяр де Шарден), як сукупності принципово вищої суті, бо є необхідність втілення ціннісних основ носіїв світського постіндустріального розуміння метаморфози розпредметнення всього обсягу дій національних еліт, – заторкують позицію західнофілів і слов'янофілів, чим вимірюється патріотизм козакофілів, прихильників радикалізму та націонал-нігілізму.

Етнічна структура у цивілізаційної метафізиці постає як загально-український соціальний організм, що самовідтворює ідеї цивілізованого соціуму, поважаючи культуру плюралізму шляхетних особистостей, легально діяли в умовах сталінізму саме в освіті (А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський), які всією своєю спадщиною відверто відсторонюються від войовничих націоналістів (В. Кантор, І. Нагаєвський, Г. Рормозер), оскільки суворий захист цивілізованого патріотизму – впливає на світло української ходи соборності, переважно по європейські толерантним лекалам, можна реформувати навіть агресивне етнічне середовище, яке за культурою примирення поступово підноситься на щабель пасіонарних дій і передачі новій генерації традицій демократичного спілкування та діалогу, але й для етносоціального захисту, включаючи повагу до альтернативної етнокультури. Етнічно-плюралістична консолідація українців як «великої родини» (О. Базалук, Є. Борінштейн, В. Окороков) піддається у просторі плюралістичних змін логіці еволюційного становлення професійно-прогресивних символів буття, створюючи, спочатку в освітньому просторі, ефект природного зближення навколо автохтонів кола (молодої генерації) українських етносів, – добровільного становлення політичної нації тощо. Тому не випадково дух цивілізованого демократизму живлять і насаджують досвідчені інтелектуали – прихильники оновлення козакофільства.

Феномен європейського націєтворення обумовлює поступову трансформацію малоросійського етносу (і гасло «Україна для українців» буде правильно сприйматися носіями східно-православних, західно-християнських, юдео-мусульманських традицій), тобто «історичний компроміс реален, завдяки поєднанню в екологічному синтезі офіційної та опозиційної думки. Бо є місце для легітимації альтернативних символів всієї історичної нації (М. Киселев та ін.), яку в сучасний період «бунту мас» часто репрезентують випадкові і легковажні політики тощо. «Велику родину» мають репрезентувати авторитетні інтелектуали,

– тобто шляхетний прошарок українського народу, є його носіями, – відвертими прихильниками демократичного патріотизму та управлінського професіоналізму. [9;10;11]

Метафізичний зміст, наприклад, парадигми ноосфери, як філософського підґрунтя екоонтології, тоді виглядає як прояв (спеціального філософського дискурсу), – бо виявляє предмет нової онтології, чим з'ясовується громадою модель еволюційного завершення тривалої боротьби суверенної України з богоборством та природофобією. Українська хода завершення революційних подій тому висвітлює діалог прихильників метафізичного дискурсу примирення, якісно осмислюються особливості онтології софійності, весь обсяг подальшого розуміння національної оптимізації системи, як момент метафізики ноосфери, що для нашого суспільства має велике теоретичне і практичне значення.

Дух етноконфесійних чеснот Сходу і Заходу пов'язується з поступовою критикою войовничого невігластва, – життєвої долі учасників Майдану і анти майдану у контексті софіологічного розуміння козацьких отаманів чи інших сучасних ватажків неформальних угруповань. Зприкладями онтологічного оновлення рис козацького елітоутворення висвітлюється громадське сполучення всіх елементів футурології цілісності (статусу реформаторів). Про наші перспективи (відомо давно) так яскраво згадується у спадщині духовних нащадків наших корифеїв; їхній внесок у всесвітні та національні форми «культури примирення» має ціннісне значення – присутності моральних чеснот в Україні. Цей досвід значно допоміг і зараз багатьом звичайним громадянам правильно сприйняти ситуативний сплеск екстремальних умов буття.

Духовне пробудження офіційного політикуму і громадська активність патріотичного соціуму приходили завжди як потрібна всеохоплююча правда про субстанцію трансцендування ідеалів європейського буття. Дух еволюційних проєктів визволення України від стереотипів малоросійського невігластва примусив і метафізику світську, невипадково, відображати громадський рівень розвитку носіїв демократичного патріотизму. Кобзар і Каменяр вже продемонстрували свою геополітичну обізнаність перед європейським Заходом ще за традиціями романтично-просвітницької доби. І тоді і зараз дух «бунту мас» є неприйнятним під час становлення української політичної нації в умовах суперечливого переходу доекологічно-еволюційної доби.

Дух систематизування в освітньому просторі головних методологічних підстав комп'ютерних змін, має спрямувати на досягнення цивілізованого громадського консенсусу носіїв постмайданівського (революціоністського та еволюціоністського, вітасофського і теологічного) мислення.

Висновки пов'язані з соціокультурним омисленням буття – необхідна умова культури громадського пізнання, обґрунтування здобутих виведень, висунених положень розвитку ведення дискусій патріотичного мислення, що пов'язано з повсякденним подоланням недоліків під час професійного навчання. Філософія козакофільсько-колективістської моделі освітнього простору є відлунням романтично-просвітницької доби і у своєму впливі на учнів і студентів (практично зараз йдуть по різних напрямках) тяжіє до єдності, до відтворення екзистенціалів української політичної нації. При орієнтації на індивідуальну траєкторію патріотичного розвитку учня (та майбутнього студента) такий підхід виглядає найбільш оптимальним варіантом реформування освітнього простору.

Перспективи подальших досліджень торкаються осмислення європейської легітимації української державності, труднощів досягнення її соборності, станovo-часових (ситуативних) і соціально-егалітаристських просторових антиномій:

– опредметнення моральних застережень наших корифеїв та символів дій патріотів-демократів, боголюбів і дій прихильників природофобії, щодо метафізики буття, тлумачення загрози суперечок з прихильниками західнофільства як духовного стратегічного орієнтуру;

– розуміння постнекласичного вивчення гуманістики українського кризового соціуму і у цьому контексті цілком природним є співвідношення у романтичному або негативному плані ідеалів і реалій плюралізму; треба уважно порівнювати – вимір мети і засобів національної ідеї

в творчості «батьків політичної нації» (розгляд вчора і сьогодні).

Перш за все, оптимізм українських корифеїв був спрямований на пошук сутності європейського шляху, коли етнічний націоналізм збагачується громадськими сенсами трансцендентального «Я». Чим також визначається громадянське спрямування до нових умов соціального синтезу філософії, науки, соціоекології, – принципову необхідність використання поняття розвитку взаємодії захисників чистоти духу політичної нації і довкілля, що вплинуло на символи онтологічних метаморфоз феномену «Я-етнос-тут-присутність-націєгенез».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонова В. І. Український дух, як феномен патріотизму в контексті комунікативного суспільства/Віра Аксьонова//Перспективи. Наук. журн. ПНПУ ім. К. Д. Ушинського., гол. ред. Євген Борінштейн. – 2015. - №1. – С. 13-18
2. Бердяев Н. А. Человек и машина (Проблемы социологии и метафизики техники) Николай Бердяев // Вопросы философии. - 1989. - №2. - С.146-162.
3. Бжезинський З. Вирішальна роль України на пострадянському просторі/Збігнев Бжезинський//Політика і час. – 1997. - №9. – С. 24-28
4. Борінштейн Е. Р. Молодіжна культура і субкультура як фактор соціокультурної модернізації і постмодернізації./Е. Р. Борінштейн. // Перспективи. - 2005.-№2(30). - С.18-24.
5. Дзюба І. М. Інтернаціоналізм чи русифікація?/Іван Дзюба. - К.: Києво-Могилянська академія, 2005. - 336 с.
6. Кантор В. К. Западничество как проблема «русского пути» / В.К.Кантор //Вопросы философии – 1993.- №4. - С.24-34
7. Киселев М. М. Методологія екологічного синтезу. Єдність людини та природоохоронних аспектів/М.М.Киселев, В.С. Крисаченко, Т.В. Гардашук.-К.:Наук.думка, 1995.-160с.
8. Макаренко А. С. Педагогическая поэма / А. С. Макаренко.- К.:Рад.школа, 1987.-512с.
9. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ століття / Ісидор Нагаєвський. - Київ: Український письменник, 1994. - 413 с.
10. Плачинда Т. С. До питання підвищення якості професійної освіти/Тетяна Плачинда//Актуальні питання освіти і науки. Зб. наук. ст.: Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції 10-11 листопада 2016 р./Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця. – Х.: ХОГОКЗ, 2016. – С. 353-358
11. Рормозер Г. К вопросу о будущем России / Гюнтер Рормозер // Вопросы философии. — 1993.- №4. - С.15-23
12. Скловський І. З. Соціальні протиріччя, їх знання в національній ідеї/Ігор Скловський//Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Зб. наук. праць – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2005. - Вип. 18. - С. 297-302
13. Смовженко Т. Революція Гідності та економічна модернізація: Чи здолаємо «ефект колії»? Т Смовженко, Е. Скринник// Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей. – Львів: Ун-т банківської справи НБУ, 2014 – С. 26-32.
14. Сухомлинський В. О.Вибрані твори: в 5-ти т./Василь Сухомлинський.–Київ: Радянська школа, 1976.-Т.1.-653с.